

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sosyalleşme ve Psikolojik Sermaye Düzeyleri

Ahmet Dinç¹, Oğuz Özbek²

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme ve psikolojik sermaye düzeylerini incelemektir.

Materyal ve Metot: Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma evrenini, Türkiye’de 81 ilde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı lise ve dengi okullarda 2016-2017 yıllarında görev yapan 31,976 beden eğitimi öğretmeni, örneklemini ise 500 Beden Eğitimi Öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verilerini toplamak için Tösten ve Özgan (2014) tarafından geliştirilen Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği ile Özbek ve Ercan (2014) tarafından geliştirilen Mesleki Sosyalleşme Ölçeği kullanılmıştır. Psikolojik Sermaye Ölçeği ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki sosyalleşme ölçeği 5’li likert tipi bir ölçektir. Verilerin normal dağıldığı saptandığı için, parametrik testlerden t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme ve psikolojik sermaye düzeylerinde cinsiyet, medeni durum ve eğitim değişkenlerine göre anlamlı bir fark saptanmamıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durum değişkenine göre ise mesleki sosyalleşme ve psikolojik sermaye görüşlerin anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Sonuçlar: Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin psikolojik sermaye ve mesleki sosyalleşme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Mesleki Sosyalleşme,
Beden Eğitimi Öğretmeni,
Psikolojik Sermaye,

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 04.12.2018

Kabul Tarihi: 09.04.2019

Online Yayın Tarihi: 15.04.2019

DOI:10.18826/useeabd.492207

Occupational socialization and psychological capital levels of Physical education teachers

Abstract

Aim: The purpose of this study was to analyse Occupational Socialization and Psychological capital levels of Physical Education Teachers.

Methods: Descriptive methods were used in the study. The universe of the research was composed of 31.976 physical education teachers working in high and equivalent schools affiliated to the Ministry of National Education in the year of 2016-2017 in 81 provinces in Turkey, and also the sample of the research was composed of 500 Physical Education Teachers. In order to collect the data of the study, “Positive Psychological Capital Scale” developed by Tösten and Özgan (2014) and “Professional Socialization Scale” developed by Özbek and Ercan (2014) were used. Psychological Capital Scale and Professional Socialization Scale of Physical Education Teachers’ are 5 likert type scale. Since the data were found to be normal distributions, t-test and ANOVA tests were used for parametric tests.

Results: According to research findings, there was no significant difference in the social and psychological capital levels of physical education teachers according to gender, marital status and education variables. There was a statistically meaningful difference in the views of occupational socialization and psychological capital with respect to the marital status of participants.

Conclusion: As a result of the research, physical education teachers’ psychological capital and occupational socialization levels were found to be high.

Keywords

Professional Socialization,
Physical Education Teacher,
Psychological Capital.

Article Info

Received: 04.12.2018

Accepted: 09.04.2019

Online Published: 15.04.2019

DOI:10.18826/useeabd.492207

GİRİŞ

Eğitim alanında öğretmenlerin öğretimi doğrudan etkilemesi, öğretmen eğitimine olan yatırımı ve ilgiyi artırmıştır (Kilimci, 2006). Öğretmenlerin kaliteli bir eğitim verebilmesi için psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının üst seviyede karşılanması görüşü önem kazanmıştır (Harichandan ve Pandya, 2012). Öğretmenlik 1973 yılında yürürlüğe giren milli eğitimin 1739 sayılı kanununca şu şekilde tanımlanmıştır, “öğretmenlik, devletin eğitim ve öğretimle ilgili tüm yönetim ve koordinasyonu üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak açıklanmıştır” (MEB, 1973). Beden eğitimi öğretmenlik ise, beden

The role and contributions of each authors as in the section of IJSETS Writing Rules “Criteria for Authorship” is reported that: **1. Author:** Contributions to the conception or design of the paper, data collection, writing of the paper and final approval of the version to be published paper; **2. Author:** Data collection, preparation of the paper according to rules of the journal, final approval of the version to be published paper.

¹Corresponding Author: School of Physical Education and Sports, Iğdır University, Iğdır/Turkey tfadinc@hotmail.com 0000-0003-0441-3673

²Faculty of Sports Sciences, Ankara University, Ankara/Turkey, oozbek@sports.ankara.edu.tr 0000-0003-2405-1622

eğitimi dersinin programlarını uygulayabilecek meslek ve alan bilgisi ve genel kültüre sahip, Türk Milli Eğitimi'nin ilkelerine bağlı, okul içi ve okul dışı etkinliklerde görevli uzmanlık alanıdır (Özbek, 2008).

İnsanların toplumdaki saygınlığı sahip olduğu mesleği ve çalışma hayatıyla doğrudan ilgilidir. Mesleğin hayatımızdaki önemi, öğretmenlerin en kısa sürede mesleğe uyum sağlayabilmeleri için mesleki sosyalleşmeyi önemli hale getirmektedir (Northcraft ve Neale, 1999). Abbott (1988), mesleki sosyalleşmeyi “bir mesleğin değerlerinin kişiye kazandırılma süreci” olarak tanımlamıştır. Page (2004)'e göre mesleki sosyalleşme, “bir mesleki kültüre uygun olarak değerlerin, tutumların, becerilerin ve bilgilerin edinilmesidir.”

Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşmesi dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar şu şekildedir (Schempp ve Graber 1992); Birincisi; eğitim öncesi dönemde sosyalleşmedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitimi, öğrenim ve meslek hayatına girmeden önce başlar (Lawson, 1983a, 1983b; Lortie, 1975). İkincisi; hizmet öncesi sosyalleşmedir. Hizmet öncesi öğretmen eğitiminin temel amacı mesleki uygulamaların ve kalite eğitiminin önemini öğretmen adaylarına enjekte etmek ve nitelikli öğretmen yetiştirmektir (Schempp ve Graber). Üçüncüsü; alan deneyimleri sırasında sosyalleşmedir. Alan deneyimi mesleğe yönelik yapılan hazırlığın son basamağıdır. Öğretmenlerin yaptığı işlere yönelik gerçek hayat deneyimlerinin yer aldığı tek dönemdir. Bir nevi öğretmen adayının kültürü ile öğretmenin kültürünü bir araya getirmektir. En bilinen yöntem etkili alan deneyimi öğrencilere ders vermektir. Verilen bu dersler sınıftaki deneyimlerin öğretmen adaylarının sosyalleşmesinde etkili olduğu fikri ileri sürülmektedir (Dodds, 1989). Nesler, Hanner, Melburg ve McGowan (2001), sosyalleşmenin eğitim sürecinin ve işyerindeki deneyimin sonucu olarak ortaya çıktığını belirtmiştir. Mesleğe yeni başlayan bireyler teorik bilgilerini uygulamaya dökmelidirler. Eğitim süreçlerindeki alan deneyimleri, staj, klinik uygulama ve deneyim olarak adlandırılmaktadır (Page, 2004). Dördüncüsü işe başlama sürecinde sosyalleşmedir. Üniversiteden mezun olan öğretmen adayları işe başladıkları zaman ne ile karşılaştıklarında mesleğe olan inançları test edilir (Veenman, 1984). Bu bakımdan göreve yeni başlayan öğretmen adayları bir okulda öğretmen olmanın ne demek olduğunu bilmelidirler (Lawson, 1989). Meslek hayatının ilk yılları genellikle meslek kültürünü öğrenmek gözlemek ve değerlendirmekle geçer (Shempp ve Graber).

Öğretmenlerin mesleki sosyalleşmesi, şahısların öğretmenlik mesleğine üye olmasını ve öğretime yönelik mesleki rollerine adapte olmalarını ifade eder (Lacey, 1988). Öğretmenlerin okulun mevcut durumuna adapte olmaları, sosyal yapısını öğrenmeleri ve öğretimle ilgili konuları uygulama ve pekiştirmeleri mesleki sosyalleşme ile mümkün olabilmektedir (Kartal, 2009).

Kurumlarında görevlerine yeni başlayan öğretmenler, aday memur konumundadırlar ve kendilerinin gelişimi için hazırlanan programlarda temel, hazırlayıcı ve uygulamalı olmak üzere eğitim görmektedirler (MEB, 1995). Bu eğitim süreçlerinin sonunda yapılan sınavlar, sosyalleşme sürecinin ilk adımı olarak görülmektedir (Memduhoğlu 2008). Görülen bu eğitimler sosyalleşmenin resmi (formal) boyutunu oluşturmaktadır. Öğretmenlerin okuldaki sosyalleşme süreçleri müfettişler, yöneticiler ve öğretmenlerce karşılanmaktadır (Burgaz, Koçak ve Büyükgöze, 2013). Öğretmenin sosyalleşmesinde okuldaki ortamın öğretmeni etkilemesinin yanında görevine yeni başlayan öğretmen de okuldaki ortama bir derece katkı sunar, aday öğretmen okula yeni öğretim tarzları ve disipline yeni gelişmeler getirebilir (Balcı, 2003).

Birey çağdaş düşüncede kaynak olarak görülmektedir. Kurumsal amaçlara ulaşılabilen insan kaynağıyla olacaktır (Gratton ve Ghoshal, 2003). İnsan sermayesini oluşturan boyutlara bakıldığında psikolojik sermaye insanın en önemli sermayesidir ve iyimserlik, umut, dayanıklılık ve öz-yeterlilik kavramlarıyla ifade edilmiştir (Avey, Tarave Luthans, 2008). Psikolojik sermaye; umut, özyeterlilik, dayanıklılık ve iyimserlik olarak tanımlanmıştır (Gooty, Gavin, Johnson ve Lance, 2009). Luthans ve arkadaşlarının yaptığı tanıma göre Psikolojik sermaye; kişinin gelişiminin pozitif psikoloji durumu olarak tanımlanmıştır (Luthans, Youssef ve Avolio, 2007).

Kurumlar çalışanların psikolojik sermayelerine yatırım yaparak geliştirilebilir ve sürdürülebilir büyüme ve performansa katkı sağlayabilirler. Kurumlar, kendi aralarındaki rekabet yarışında bu şekilde öne geçebilirler. Bu bakımdan psikolojik sermaye tüm kurumlar için önemlidir. Genel olarak tüm kurumlarda öneme sahip olan psikolojik sermaye küçük ölçekli kurumlarda daha da çok öneme sahiptir. Küçük kurumların zorlukları aşması ve finansal devamlılığı sağlaması büyük firmalara göre daha zor olduğu için küçük kurumlarda psikolojik sermaye hayati derecede öneme sahiptir (Envick, 2005).

Psikolojik sermayenin kurumlara sağladığı faydalar aşağıda verilmiştir. Buna göre psikolojik sermaye kurum içerisinde (Avey ve diğ., 2008): Performansı, iş görenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerini yükseltmektedir. İş tatmini, örgütsel bağlılık, işe bağlanmayı ve iklimin performansla olan etkisini artırmaktadır. Son olarak işe devamsızlığı azaltmakta ve örgütsel değişimi kolaylaştırmaktadır.

Psikolojik sermaye umut, özyeterlilik, iyimserlik ve dayanıklılık olarak dört boyutta tanımlanmıştır. Jerome Frank umudu "kişiyi harekete geçirmek için güdüleyen ve iyi olma duygusu veren bir özellik" olarak ele almıştır (Frank 1968'den akt: Akman ve Korkut, 1993). Snyder (2000)'e göre umut "arzu edilen amaçlara ulaşmak için yeni yollar çizibilme ve bu yolları amaç doğrultusunda kullanılmak için kendini motive edebilme kapasitesi" olarak tanımlanmıştır. İkinci boyut olan özyeterlilik ise Bandura (1997) tarafından "şahısların olması muhtemel olaylar ve durumlar ile karşılaştıklarında onlar başa çıkabilmek için gerekli olan eylem ve hareketleri ne kadar iyi yapabildiklerine ilişkin yargılarını öz-yeterlilik olarak" ifade edilmiştir. İyimserlik ise kişinin yaşamış olduğu, yaşadığı ve gelecekte yaşayacağı olaylara karşı pozitif olması ve düşünmesidir (Luthans ve Youssef, 2015). Dayanıklılık boyutuna göre; dayanıklı bireyler olumsuzlukları ve başarısızlıkları bir fırsat olarak kullanırlar. Bireyler aksilik durumunda amaçlara ulaşmak için çalışmalarını bırakmadıklarından dolayı performansları yüksek seviyededirler (Luthans, Norman, Avolio ve Avey, 2008). Dayanıklılık, öğretmenler içinde psikolojik sermaye bileşenidir. Verimli ve etkili bir öğretim yapabilmek ve devamlılığı sağlamak için gereklidir (Castro, Kelly ve Shih, 2010). Öğretmen açısından düşünüldüğünde dayanıklılık; olumsuz durumlar karşısında okulun hedeflerine ulaşabilmek için enerji kapasitesinin etkin bir şekilde kullanılmasıdır (Patterson, ve ark., 2004). İş ortamında dayanıklılık felsefesinin amacı, işgörelere, işverenlere ve kuruma fayda ve kolaylık sağlamaktır (Luthans ve ark., 2015).

Kurumsal hedeflere ulaşmada insan kaynağının önemsendiği gerçeğiyle öğretmenlerin mesleğe uyum sürecini ifade eden mesleki sosyalleşme ve insanın en önemli sermayesi olarak görülen psikolojik sermayenin incelenmesi ve araştırılması bu anlamda önemlidir. Bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme ve psikolojik sermaye düzeylerini, cinsiyet, medeni durum ve eğitim değişkenlerine göre incelemektir.

MATERYAL ve YÖNTEM

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 13.04.2017 tarih ve 7/121 sayılı kararı ile araştırmanın etik açıdan uygun olduğu kabul edilmiştir. Katılımcılar araştırmaya gönüllü katılmışlardır. Araştırma evrenini, Türkiye'de 81 ilde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı lise ve dengi okullarda 2016-2017 yıllarında görev yapan 31976 beden eğitimi öğretmeni oluşturmuştur. Bu evrenden örneklem olarak 500 beden eğitimi öğretmeni alınmıştır. Örneklem seçiminde kolayda örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Ural ve Kılıç'a (2011) göre 30000 kişilik evrenden 0,05 tolerans gösterilebilir hata için alınması gereken örneklem sayısı en az 379 kişidir. Verilerin güvenilirliğini artırmak için örneklem sayısı yüksek tutulmuş ve 500 kişi olarak belirlenmiştir. Örneklem alınacak iller, yedi coğrafi bölgeden nüfusu en az olan ve en çok olan iki il seçilerek belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Evren ve örneklem sayısı

Evren	Bölge	İl	Çalışma Evreni	Örneklem
31976	Doğu Anadolu	Erzurum	438	20
		Iğdır	127	10
	Marmara	İstanbul	3444	136
		Bilecik	86	5
	Karadeniz	Samsun	617	29
		Bayburt	32	5
	İç Anadolu	Ankara	1867	87
		Nevşehir	141	10
	Güneydoğu A.	Diyarbakır	684	31
		Siirt	158	10
	Ege	İzmir	1647	77
		Afyon	285	15
	Akdeniz	Adana	978	45
		Osmaniye	264	20
	Toplam	14	10773	500

Verilerin Toplanması: Araştırmanın verilerini toplamak için Tösten ve Özgan (2014) tarafından geliştirilen “Psikolojik Sermaye Ölçeği (PSÖ)” ile Özbek ve Ercan (2014) tarafından geliştirilen “Mesleki Sosyalleşme Ölçeği (MSÖ)” kullanılmıştır. Ölçekleri kullanmak için ölçekleri geliştiren yazarlardan yazılı izin alınmıştır. Psikolojik Sermaye Ölçeği 6 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 5’i likert tipi ölçek ile değerlendirilmiştir. Boyutlar özyeterlik, iyimserlik, psikolojik dayanıklılık, umut, dışadönüklük ve güvendir. Psikolojik Sermaye ölçeğinde, 4 madde özyeterlik, 5 madde iyimserlik, 4 madde güven, 5 madde dışa dönüklük, 5 madde psikolojik dayanıklılık ve 3 madde umut boyutunda olmak üzere toplam 26 madde yer almıştır. Ölçek maddelerinin cevap seçenekleri “5-Tam, 4-Çok, 3-Orta, 2-Az, 1-Hiç” şeklindedir. Bu çalışmada, psikolojik sermaye ölçeğinin geneli için güvenilirlik katsayısının 0,96 olduğu, alt boyutlarının iç tutarlık katsayılarının ise 0,86 ile 0,92 arasında değiştiği saptanmıştır. Mesleki Sosyalleşme Ölçeği 31 maddedir ve 5’li Likert tipi ölçek ile değerlendirilmiştir. Ölçek toplam 4 boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar, işdoymu, bağlılık, motivasyon ve kabullenmedir. Mesleki sosyalleşme ölçeğinde, 4 madde iş doymu boyutu, 6 madde motivasyon boyutu, 7 madde kabullenme ve 5 madde bağlılık boyutunda olmak üzere toplam 31 madde yer almıştır. Ölçek maddelerinin cevap seçenekleri “5-Tam, 4-Çok, 3-Orta, 2-Az, 1-Hiç” şeklindedir. Bu çalışmada, mesleki sosyalleşme ölçeğinin geneli için güvenilirlik katsayısının 0,95 olduğu, alt boyutlarının iç tutarlık katsayılarının ise 0,84 ile 0,94 arasında değiştiği saptanmıştır.

Verilerin Analizi

Tablolardaki veriler incelendiğinde çarpıklık ve basıklık değerleri, sırasıyla -1 ve +1’in altında olduğundan, verilerin normal dağıldığı söylenebilir (Kline, 2011).

Tablo 2. Psikolojik Sermaye ve Mesleki Sosyalleşme Ölçekleri Alt Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek	Alt boyutlar	±SS	Çarpıklık	Basıklık
Psikolojik Sermaye	Özyeterlik	4,38±0,61	-0,72	-0,01
	İyimserlik	4,27±0,62	-0,56	-0,23
	Güven	4,36±0,59	-0,72	0,48
	Dışadönüklük	4,24±0,67	-0,70	0,71
	Psikolojik dayanıklılık	4,21±0,65	-0,60	0,54
	Umut	4,18±0,70	-0,47	-0,10
Mesleki Sosyalleşme	İş Doymu	4,06±0,61	-0,38	-0,12
	Motivasyon	3,88±0,69	-0,14	-0,34
	Kabullenme	4,03±0,72	-0,28	-0,67
	Bağlılık	4,34±0,66	-0,94	0,75

Veriler normal dağıldığı görülmüş, verilen analizi için parametrik testlerden ikili gruplar için t-testi, ikiden fazla gruplar için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Ölçek alt boyutları arasındaki korelasyon katsayısı Pearson Korelasyon Katsayısı ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 3. Medeni Duruma Göre t-testi Sonuçları (PSÖ)

Alt Boyutlar	Bekar (n=203)	Evli (n=297)	t	p
	±SS	±SS		
Özyeterlik	4,33±0,61	4,42±0,60	1,64	0,101
İyimserlik	4,17±0,64	4,34±0,60	2,89	0,004*
Güven	4,26±0,63	4,42±0,55	2,96	0,003*
Dışa dönüklük	4,14±0,67	4,30±0,66	2,68	0,008*
Psikolojik dayanıklılık	4,11±0,68	4,27±0,63	2,74	0,006*
Umut	4,06±0,73	4,25±0,67	3,02	0,003*

*p<0,01

Tablo 3’de özyeterlik alt boyutunda evli ve bekâr beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir [$t_{(498)}=1,64$; $p>0,005$]. Fakat, iyimserlik [$t_{(498)}=2,89$; $p<0,005$], güven [$t_{(498)}=2,96$; $p<0,005$], dışa dönüklük [$t_{(498)}=2,68$; $p<0,005$], psikolojik dayanıklılık [$t_{(498)}=2,74$; $p<0,005$] ve umut [$t_{(498)}=3,02$; $p<0,005$] alt boyutlarında evli ve bekâr beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri

arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulgular, beden eğitimi öğretmenlerinin iyimserlik, güven, dışa dönüklük, psikolojik dayanıklılık ve umut alt boyutlarında psikolojik sermayelerinin yüksek olmasında medeni durumlarının önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Medeni Duruma Göre t-testi Sonuçları (MSÖ)

Alt Boyutlar	Bekar (n=203)	Evli (n=297)	t	p
	±SS	±SS		
İşdoyum	3,99±0,63	4,11±0,59	2,16	0,031*
Motivasyon	3,88±0,66	3,87±0,70	0,15	0,881
Kabullenme	3,96±0,72	4,07±0,72	1,73	0,083
Bağlılık	4,30±0,65	4,37±0,66	1,15	0,250

*p<0,05

Tablo 4’de görüldüğü gibi iş doyum alt boyutunda evli ve bekâr beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t_{(498)}=2,16$; $p<0,005$]. Bu bulgu, evli olan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum alt boyutunda mesleki sosyalleşmelerinin bekâr olan beden eğitimi öğretmenlerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Motivasyon [$t_{(498)}=0,15$; $p>0,005$], kabullenme [$t_{(498)}=1,73$; $p>0,005$] ve bağlılık [$t_{(498)}=1,15$; $p>0,005$] alt boyutlarında ise, evli ve bekâr beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 5. Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları (PSÖ)

Alt Boyutlar	Kadın (n=195)	Erkek (n=305)	t	p
	±SS	±SS		
Özyeterlik	4,35±0,62	4,40±0,60	0,84	0,399
İyimserlik	4,27±0,62	4,27±0,63	0,04	0,965
Güven	4,36±0,59	4,36±0,59	0,06	0,953
Dışa dönüklük	4,23±0,69	4,24±0,66	0,15	0,883
Psikolojik dayanıklılık	4,19±0,66	4,22±0,65	0,57	0,570
Umut	4,15±0,71	4,19±0,70	0,75	0,453

Psikolojik sermaye ölçeğinin özyeterlik [$t_{(498)}=0,84$; $p>0,005$], iyimserlik [$t_{(498)}=0,04$; $p>0,005$], güven [$t_{(498)}=0,06$; $p>0,005$], dışadönüklük [$t_{(498)}=0,15$; $p>0,005$], psikolojik dayanıklılık [$t_{(498)}=0,57$; $p>0,005$] ve umut [$t_{(498)}=0,75$; $p>0,005$] alt boyutlarında kadın ve erkek beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir (Tablo 5).

Tablo 6. Mesleki sosyalleşme alt boyutlarına ilişkin cinsiyete göre görüşler

Alt Boyutlar	Kadın (n=195)	Erkek (n=305)	t	p
	±SS	±SS		
İşdoyum	4,01±0,62	4,08±0,60	1,27	0,205
Motivasyon	3,93±0,69	3,84±0,68	-1,38	0,167
Kabullenme	3,95±0,72	4,08±0,71	1,84	0,066
Bağlılık	4,31±0,67	4,36±0,65	1,27	0,376

Mesleki sosyalleşme ölçeğinin iş doyum [$t_{(498)}=1,27$; $p>0,005$], motivasyon [$t_{(498)}=-1,38$; $p>0,005$], kabullenme [$t_{(498)}=1,84$; $p>0,005$] ve bağlılık [$t_{(498)}=1,27$; $p>0,005$] alt boyutlarında kadın ve erkek beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir (Tablo 6).

Tablo 7. Eğitim Durumuna Göre t-testi Sonuçları (PSÖ)

Alt Boyutlar	Lisansüstü (n=94)	Lisans (n=406)	t	p
	±SS	±SS		
Özyeterlik	4,32±0,59	4,39±0,61	1,07	0,283
İyimserlik	4,20±0,61	4,29±0,63	1,20	0,228
Güven	4,30±0,54	4,37±0,60	1,00	0,315
Dışa dönüklük	4,21±0,61	4,24±0,68	0,48	0,633
Psikolojik dayanıklılık	4,17±0,65	4,21±0,66	0,54	0,589
Umut	4,09±0,69	4,19±0,71	1,23	0,217

Tablo 7'e göre, özyeterlik [$t_{(498)}=1,07$; $p>0,005$], iyimserlik [$t_{(498)}=1,20$; $p>0,005$], güven [$t_{(498)}=1,00$; $p>0,005$], dışadönüklük [$t_{(498)}=0,48$; $p>0,005$], psikolojik dayanıklılık [$t_{(498)}=0,540$; $p>0,005$] ve umut [$t_{(498)}=1,23$; $p>0,005$] alt boyutlarında lisans ve lisansüstü mezunu beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 8. Mesleki sosyalleşme alt boyutlarına ilişkin eğitim durumuna göre görüşler

Alt Boyutlar	Lisansüstü (n=94)	Lisans (n=406)	t	p
	±SS	±SS		
İşdoyum	4,08±0,52	4,05±0,62	0,46	0,644
Motivasyon	3,94±0,64	3,86±0,70	0,96	0,338
Kabullenme	4,00±0,71	4,03±0,72	0,42	0,672
Bağlılık	4,36±0,62	4,33±0,67	0,35	0,725

Tablo 8'de beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin eğitim durumuna göre görüşlerinin analizi yer almıştır. Tablo 9'a göre, iş doyum [$t_{(498)}=0,46$; $p>0,005$], motivasyon [$t_{(498)}=0,96$; $p>0,005$], kabullenme [$t_{(498)}=0,42$; $p>0,005$] ve bağlılık [$t_{(498)}=0,35$; $p>0,005$] alt boyutlarında lisans ve lisansüstü mezunu beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 9. Psikolojik Sermaye ve Mesleki Sosyalleşme Ölçekleri Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Alt Boyutlar	Özyeterlik	İyimserlik	Güven	Dışa Dönüklük	Psikolojik Dayanıklılık	Umut	İş Doyumu	Motivasyon	Kabullenme
İyimserlik	0,657**								
Güven	0,696**	0,719**							
Dışa Dönüklük	0,609**	0,605**	0,749**						
Psikolojik Dayanıklılık	0,599**	0,637**	0,713**	0,812**					
Umut	0,586**	0,607**	0,669**	0,712**	0,832**				
İş Doyumu	0,394**	0,438**	0,493**	0,528**	0,534**	0,557**			
Motivasyon	0,287**	0,336**	0,301**	0,344**	0,360**	0,382**	0,654**		
Kabullenme	0,385**	0,423**	0,506**	0,528**	0,543**	0,585**	0,761**	0,564**	
Bağlılık	0,373**	0,374**	0,458**	0,432**	0,443**	0,442**	0,603**	0,418**	0,702**

**p<0,01

Tablo 9'da görüldüğü gibi psikolojik sermaye ve mesleki sosyalleşme ölçeklerinin kendi alt boyutları arasında ve ölçekler arasında orta ve yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin “özyeterlik” ile “iyimserlik”, “güven” ve “dışadönüklük” alt boyutları arasında orta düzeyde ve pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre iyimserlik, güven ve dışadönüklük arttıkça, özyeterliğin arttığı söylenebilir. Bağlılıkla motivasyon, işdoyum ve kabullenme arasında orta düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre motivasyon, işdoyum ve kabullenme arttıkça mesleki bağlılığın arttığı söylenebilir.

TARTIŞMA

Araştırma bulgularına bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin psikolojik sermaye düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde; Li ve He'nin (2011) Erkuş ve Fındıklı (2013), Keser (2013), Boamah ve Laschinger (2015), Tösten (2015) ve Çimen'in (2015) yapmış oldukları çalışmalarda da öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerinin yüksek çıktığı görülmüştür. Bu çalışmalar, çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Psikolojik sermayenin iş tatminine, iş performansına, iş devamlılığına, iş stres düzeyine, örgütsel bağlılık ve davranışlara doğrudan etkisi vardır (Abbas ve Raja, 2010). Benzer çalışmalarda olduğu gibi beden eğitimi öğretmenlerinin psikolojik sermaye düzeylerinin yüksek çıkması, öğretmenlik mesleğine pozitif yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızda beden eğitimi öğretmenlerinin psikolojik sermayeleri farklı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, eğitim) incelenmiş ve anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Beden eğitimi

öğretmenlerinin psikolojik sermaye alt boyutlarına bakıldığında, cinsiyet değişkeninin anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Tösten'in (2015) öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerine ilişkin algılarının incelendiği çalışmada Barut (2017), Kaya, Balay ve Demirci'nin (2014) ve Büyükgöze'nin (2014) çalışmalarında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamazken, Roman (2004), Çoban ve Demirtaş (2011), Savur (2013) ve Çimen (2015)'in araştırmalarında öğretmenlerin psikolojik algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumları ile psikolojik sermaye düzeyleri arasında İyimserlik, Güven, Dışa dönüklük, Psikolojik dayanıklılık ve Umut boyutlarında anlamlı bir fark görülmüştür. Tösten'in (2015) çalışmasında güven ve umut boyutlarında evlilerin psikolojik sermayelerinin daha yüksek çıktığı görülmüştür. Benzer şekilde Okun'un (2017) ve Liu, Wu, Yang, Wang ve Xu, (2015) psikolojik sermaye, demografik ve meslek faktörlerinin sigara tüketimi ilişkisi adlı çalışmalarında, psikolojik sermayenin evliler lehine anlamlı farklılık gösterdiğini görülmüştür. Tösten (2015), Okun (2017), Liu ve ark. (2015) çalışmaları araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Ancak, Savur (2013), Berberoğlu (2013), Aslan (2017), Kıran (2017) ve Barut (2017) yaptıkları çalışmada medeni duruma göre psikolojik sermaye düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Genel olarak medeni durum değişkeninin beden eğitimi öğretmenlerinin örgütsel bağlılıklarında anlamlı bir farklılığa yol açtığı söylenebilir.

Araştırma bulgularına bakıldığında beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmamızda beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme düzeylerifarklı demografik değişkenlere göre incelenmiş beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet ve eğitim değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiş, medeni durum değişkenine göre ise anlamlı bir fark görülmüştür. Çalışma bulgularımızla benzerlik gösteren Küçükbayram'ın (2015) sınıf öğretmenlerinin meslek sosyalleşme dönemlerinin etkililiğine yönelik çalışmasında, cinsiyete yönelik anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca Waugman ve Lohrer (2000) çalışmasında, cinsiyetin mesleki sosyalleşme üzerinde etkisinin olmadığını saptamıştır. Bu sonuçlar çalışmamızın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Psikolojik sermaye ve mesleki sosyalleşme arasında orta ve yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin psikolojik sermaye düzeyi ile mesleki sosyalleşme düzeylerinin birbirinin olumlu etkilediği görülmüştür.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmamızda beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme düzeylerifarklı demografik değişkenlere göre incelenmiş beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet ve eğitime göre görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiş, medeni durum değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık görülmüştür. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin psikolojik sermaye kapasitelerinin artırılması ve mesleki sosyalleşme süreçlerinin hızlandırılması için öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Abbas, M. & Raja, U. (2010). Impact of psychological capital on innovative performance and job stress, Ref No: 449.
- Abbott, A. (1988). Professional choices: Values at work. USA: *National Association of Social Workers Incorporation*.
- Akman, Y. & Korkut, F. (1993). Umut ölçeği üzerine bir çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, s:193-202.
- Aslan, İ. (2017). Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Avey, J.B., Tara, S.W. & Luthans, F. (2008). University of Nebraska–Lincoln can positive employees help positive organizational change? *Impact of Psychological Capital and Emotions on Relevant Attitudes and Behaviors, The Journal of Applied Behavioral Science*, 44 (1), s:48-70.
- Balcı, A. (2003). Örgütsel sosyalleşme: Kuram strateji ve taktikler. (2. basım). Ankara: *Pegem*.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercises of control. Newyork: *Freeman*.

- Barut, A. (2017). "Öğretmenlerin işyeri ruhsallığı ile pozitif psikolojik sermaye algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Berberoğlu, N. (2013). Psikolojik sermayenin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkisi: bir alan araştırması. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı.
- Boamah, S. & Laschinger, H. (2015). Engaging new nurses: The role of psychological capital and workplace empowerment. *Journal of Research in Nursing*, 20 (4), s:265-277.
- Burgaz, B., Koçak, S. & Büyükgöze, H. (2013). Öğretmenlerin mesleki ve bürokratik sosyalleştirmeye yönelik değerlendirmeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı*, 1, s:39-54.
- Büyükgöze, H. (2014). Lise öğretmenlerinin görüşlerine göre algılanan örgütsel destek ve psikolojik sermaye ilişkisi, Yüksek lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Castro, A.J., Kelly, J. & Shih, M. (2010). *Resilience strategies for new teachers in high-needs areas. Teaching and Teacher Education*, 26, s:622-629.
- Çimen, İ. (2015). Öğretmenlerin psikolojik sermaye algısına ilişkin faktörlerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Çoban, D. & Demirtaş, H. (2011). Okulların akademik iyimserlik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), s: 317-348.
- Dodds, P. (1989). Trainees, field experiences, and socialization into teaching. T. Templin & P. Schempp (Eds.), *Socialization into physical education: Learning to teach*, s: 81-104. *Indianapolis: Benchmark*.
- Envick, B.R. (2005). "Beyond human and social capital: The importance of positive psychological capital for entrepreneurial success", *The Entrepreneurial Executive*, 10, s: 41-52.
- Erkuş, A. & Fındıklı, M. (2013). Psikolojik sermayenin iş tatmini, iş performansı ve işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 42 (2), s: 302-318.
- Gooty, J.M, Gavin, P., Johnson, M. & Lance F.D. (2009). In the eyes of the beholder: transformational leadership, positive psychological capital, and performance, *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 15 (4), s: 353-367.
- Gratton, L. & Ghoshal, S. (2003). "Managing personal human capital: new ethos for the 'volunteer' employee", *European Management Journal*, 21(1), p: 1-10.
- Harichandan, D. & Pandya, S.R. (2012). *Teacher education and ICT*. New Delhi, India: APH. <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/201112/2011nxscfz05a2.pdf> E.T: 09.01.2016.
- Kartal, S. (2009). Yeni göreve başlayan öğretmenlerin mesleki sosyalleşmeleri. *Verimlilik Dergisi*, 1, s: 57-66.
- Kaya, A., Balay, R. & Demirci, Z. (2014). "Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeylerinin incelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği)", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), s:47-68.
- Keser, S. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin otantik liderlik ve psikolojik sermaye özelliklerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kilimci, S. (2006). Almanya, Fransa, İngiltere ve Türkiye’de sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılması. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kıran, E. (2017). "Örgütsel sinizm ve işe gömülü olmanın psikolojik sermaye ile işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkideki aracılık rolü: kamu çalışanları üzerine bir araştırma", Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kline, R.B. (2011), Principles and practice of structural equation modelling, *New York: The Guilford Press*. USA.
- Küçükbayram, C. (2015). Sınıf öğretmenlerinin mesleki sosyalleşme süreçleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Lacey, C. (1988). Professional socialization of teachers. in M. J. Dunkin (ed), The international encyclopedia of teaching and teacher education, *Pergamon Press*, s: 634-645.
- Lawson, A.H. (1983a). Toward a model of teacher socialization in physical education: The subjective warrant, recruitment, and teacher education. *Journal of Teaching in Physical Education*. 2(3), s: 3-16.
- Lawson, A.H. (1983b). Toward a model of teacher socialization in physical education: entry into schools, teacher' role orientations, and longevity in teaching (Part 2). *Journal of Teaching in Physical Education*. 3(1), s: 3-15.
- Lawson, A.H. (1989). From rookie to veteran: Workplace conditions in physical education and induction into the profession. T. Tempiin & P. Schempp (Eds.), Socialization into physical education: Learning to teach, Indianapolis: *Benchmark Press*, s: 145-164.
- Li, L. I., & He, X. P. (2011). The researches on positive psychological capital and coping style of female university graduates in the course of seeking jobs. In *Proceedings of 2011 International Symposium—the Female Survival and Development*. Hawthorn East: *St Plum-Blossom Press Pty Ltd* p. 221-226.
- Liu L, Wu H, Yang Y, Wang L, & Xu X (2015). Associations of psychological capital, demographic and occupational factors with cigarette smoking among Chinese underground coal miners. *BMC Public Health*, 15(1), p:1-19.
- Lortie, D.C. (1975). *Schoolteacher*. Chicago: University of Chicago.
- Luthans, F. & Youssef, C.M. (2015). "Psychological capital and well-being", s: 145.
- Luthans, F., Norman, S.M, Avolio, B.J. & Avey, J.B. (2008). The mediating role of psychological capital in the supportive capital in the supportive organizational climate-employee performance relationship. *Journal of Organizational Behaviour*, 29, s: 219-238.
- Luthans, F., Youssef, C.M. & Avolio, B.J. (2007). Psychological capital: developing the human competitive edge. *Oxford University Press*: New York.
- MEB. (1973). Milli Eğitim temel kanunu. Tarih: 24/6/1973 Sayı: 14574, Tertip: 5 Cilt: 12 s: 2342.
- MEB. (1995). Milli Eğitim Bakanlığı aday memurların yetiştirilmelerine ilişkin yönetmelik, *Tebliğler Dergisi*, 2423.3 Nisan 2014 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/42> sayfasından erişilmiştir.
- Memduhoğlu, H.B. (2008). Örgütsel sosyalleşme ve Türk eğitim sisteminde örgütsel sosyalleşme süreci. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), s: 137-153.
- Nesler, M.S., Hanner, M.B., Melburg, V. & McGowan, S. (2001). Professional socialization of Baccalaureate nursing students: Can students in distance nursing programs become socialized?. *Journal of Nursing Education*, 40(7), s: 293-302.
- Northcraft, B.G. & Neale, A.M., (1999). *Organizational behavior*, USA: The Dreyden Press.
- Özbek, O., & Ercan, Ö. (2014). "Beden Eğitimi öğretmenleri için mesleki sosyalleşme düzeyini ölçme aracının geliştirilmesi", *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, (16), s.80-93.
- Okun, O. (2017). Psikolojik sermayenin iş gören sesliliğine etkisinde iyi olma halinin aracı rolü, Doktora tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbek, O. (2008). *Beden Eğitimi Öğretmeni Meslek Etiği*, Spor Yayınevi: Ankara.
- Page, G. (2004). Professional socialization of valuation students: What the literature says. 10th Pacific Rim Real Estate Society Conference, Bangkok.
- Patterson, J.H., Collins, L. & Abbott, G. (2004). A Study of teacher resilience in urban schools. *Journal of Instructional Psychology*, 31(1), s: 3-11.
- Roman, O.S. (2004). Teacher resilience and job satisfaction. Doctor Thesis, University Of North Carolina, Chape Hill.
- Savur, N. (2013). Otantik liderlik ve çalışanların psikolojik sermayeleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. Afyon Karahisar Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı.
- Schempp, G.P. & Graber, C.K. (1992). Teacher Socialization from a Dialectical Perspective: Pretraining Through Induction. *Journal of Teaching in Physical Education*. 11, s: 329-348.

- Snyder, R.C. (2000). *Handbook of Hope*, San Diego, Academic Press, Ca.
- Tösten R. & Özgan H (2014). Pozitif psikolojik sermaye ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 18(59), 424-442.
- Tösten, R. (2015). Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerine ilişkin algılarının incelenmesi. Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Ural, A. & Kılıç, İ. (2011). Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi, Ankara, Detay Yayıncılık. 3. Baskı.
- Veenman, S. (1984). Perceived problems of beginning teachers. *Review of Educational Research*, 54(2), s: 143-178.
- Waugman, W.R. & Lohrer, D.J. (2000). From nurse to nurse anaesthetist: The influence of age and gender on professional socialization and a career commitment of advanced practice nurses. *Journal of Professional Nursing*, 16(1), s: 47-56.

CITATION OF THIS ARTICLE

Dinç, A., & Özbek, O. (2019). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sosyalleşme ve Psikolojik Sermaye Düzeyleri. *International Journal of Sport, Exercise & Training Sciences - IJSETS*, 5(2), 58-67. DOI: 10.18826/usecabd.492207